

Azərbaycan Respublikasının Əqli Mülkiyyət Agentliyi tərəfindən 2025-ci ildə görülmüş işlər barədə Hesabatın Qısa icmalı

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli 2469 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”dən irəli gələn vəzifələrin qlobal sosial-iqtisadi sahələrdə uğurla həyata keçirilməsində milli əqli mülkiyyət sisteminin çəkisi əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. «Azərbaycan-2030: milli inkişaf prioritetləri» və «2022-2026-cı illər üçün sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası» adlı proqram sənədlərində qeyd olunduğu kimi, **yeni sosial-iqtisadi inkişaf modelinin əsasını yaradıcı sahibkar, səmərəli investisiyalar, innovasiyaları və rəqabətli bazarları dəstəkləyən əqli mülkiyyətin inkişafı təşkil edir**. Sənədlərdə xüsusi olaraq vurğulanır ki, intellektual fəaliyyətin, innovasiyaların və yaradıcılığın təşviqi əqli mülkiyyətə əsaslanan qeyri-maddi kapital dəyərinin yaradılması zəncirinin davamlı olaraq artırılmasında, habelə texnologiyalar, dizayn və brend formasında mühüm rol oynayır.

Bu baxımdan sənədlərdə əqli mülkiyyətin üstünlük təşkil etdiyi kreativ iqtisadiyyatın dəstəklənməsi və inkişaf etdirilməsi, yaradıcı mütəxəssislər və müasir rəqəmsal texnologiyalar arasında əlaqənin gücləndirilməsi, həmçinin peşə hazırlığının keyfiyyətinin yüksəldilməsi əsas prioritetlər sırasında müəyyən edilmişdir.

Qeyd edilən proqram sənədlərinə uyğun olaraq ixtira və patent fəallığının artırılması, texnologiyaların kommersiyalaşdırılması və transferi, ixtira və faydalı modellərin beynəlxalq qeydiyyatının stimullaşdırılması, patentləşdirmə prosedurlarının sadələşdirilməsi və patentlərə əlçatanlığın asanlaşdırılması, patentlər üzrə beynəlxalq göstəricilər əsasında ölkənin texnoloji profilinin (patent landşaftının) və tədqiqat sahələrinin müəyyən edilməsi hesabat ilində Azərbaycan Respublikası Əqli Mülkiyyət Agentliyinin (bundan sonra - **Agentlik**) diqqət yetirdiyi prioritet istiqamətlər olmuşdur. Sahibkarlıq subyektlərinin əqli mülkiyyət hüquqlarının qorunması ilə bağlı fəal iş aparılmış və Azərbaycan məhsullarının “Made in Azerbaijan” brendinin hədəf bazarlarında təşviqi davam etdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqgörən və müdrik strateji siyasətindən irəli gələn institusional islahatlar çərçivəsində əqli mülkiyyətin daim yeniləşən mahiyyətinə və yenidən dərk edilməsinə uyğun olaraq unikal idarəetmə qurumu kimi yaradılan Agentliyin fəaliyyətinin əsas istiqamətini hesabat ilində də ölkənin innovasiya siyasətinin həyata keçirilməsinə xidmət göstərilməsi təşkil etmişdir. Milli əqli mülkiyyət institutunun fəaliyyət istiqamətləri yeni çağırışlara uyğun dəyişərək, daha mükəmməl və daha çevik idarəçilik funksiyaları ilə tamamlanmışdır. Onun konteksti və konseptual evolyusiyası Agentliyin yalnız xidməti sahə olması, əqli mülkiyyət obyektlərinin ekspertizası, onların qeydiyyatının aparılması və qorunma (mühafizə) sənədlərinin verilməsi ilə məhdudlaşmır. Bunlar eyni zamanda qorunmanın səmərəliliyi nəzərə alınmaqla analitik trendləri ölçən, bazarın rəqabət qabiliyyətinə təsir göstərən və bununla iqtisadi funksiyalar daşıyan, eləcə də qorunan obyektlərin sosial-mədəni hissəsini təhlil edən struktura və innovasiyaların fəal aktoruna çevrilmişdir.

Dünyanın 204 əqli mülkiyyət təşkilatları siyahısında Agentliyin strukturu və fəaliyyəti seçilmiş 15-lərin sırasındadır. Bu nailiyyətimiz Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatının (ÜƏMT) keçirdiyi sorğuya əsasən 2025-ci ildə nəşr olunan “Gələcəyə baxan liderlərin hesabatı”nda öz əksini tapmışdır. Hesabat dövlət qurumlarını, akademik dairələri, biznes sektoru və beynəlxalq təşkilatları təmsil edən 45-dən çox beynəlxalq ekspertlə aparılmış müsahibələrə əsaslanaraq hazırlanmışdır. ÜƏMT-nin Baş direktoru hesabatın hazırlanmasına dəstək verən tanınmış şəxslər sırasında Agentliyin İdarə Heyətinin sədrinin adını da qeyd etmişdir. ÜƏMT-nin hesabatında Cənubi Qafqaz və MDB regionlarından yalnız Azərbaycan nümayəndəsi təmsil olunmuşdur.

Ölkəmizin bu sahədə təcrübəsinin MDB məkanında geniş yayılması məqsədilə Agentliyin İdarə Heyətinin sədrinin Avrasiya Patent Təşkilatının sifariş əsasında hazırladığı “Müasir əqli

mülkiyyət ofisinin formalaşması və fəaliyyəti” adlı geniş məqalə Moskvada nəşr olunan nüfuzlu **“Əqli mülkiyyət: Sənaye mülkiyyəti”** jurnalında dərc olunmuşdur. Məqalədə dövlətimizin başçısının milli əqli mülkiyyət sisteminin inkişafına göstərdiyi böyük diqqət xüsusi vurğulanmış və prinsiplərə əsasən bu strukturun yaradılması innovativ addım kimi qiymətləndirilmişdir.

2025-ci ilin noyabr ayında Moskvada Rusiya Federasiyasının Prezidenti yanında Xalq Təsərrüfatı və Dövlət İdarəçiliyi Akademiyasında keçirilmiş II Beynəlxalq konfransda isə Azərbaycanın əqli mülkiyyət sahəsində idarəçilik forması nümunə kimi göstərilib və Azərbaycan təcrübəsindən yararlanmaq tövsiyə olunub.

“Yaşıl patent”lər. “Yaşıl” texnologiyaların ixtira və faydalı model kimi patentləşdirilməsi və onların qeydiyyatına alınması prosedurlarının sürətləndirilməsi, bu sahədə ixtiraçılara dəstək göstərilməsi 2025-ci ildə də davam etdirilmişdir, nəticədə “yaşıl patent”lərin alınması ilə bağlı ixtiraya aid **6** və faydalı modelə aid **2** iddia sənədi daxil olmuşdur.

Əqli mülkiyyət və süni intellekt. Ölkə Prezidentinin 2025-ci il 19 mart tarixli 530 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının 2025–2028-ci illər üçün süni intellekt Strategiyası”na uyğun olaraq iqtisadiyyat, dövlət idarəçiliyi, təhsil infrastrukturunu və s. sahələrdə süni intellekt sistemlərinin tətbiqi üzrə işlər çərçivəsində Agentlik səlahiyyətləri daxilində müvafiq tədbirlərə başlayıb.

2025-ci il 7-11 aprel tarixlərində Cenevrə şəhərində keçirilən ÜƏMT-nin Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar üzrə Daimi Komitəsinin 46-cı sessiyasında Agentliyin İdarə Heyətinin sədrinin Qafqaz, Mərkəzi Asiya və Şərqi Avropa ölkələri adından **“Süni intellekt və müəlliflik hüququ”** mövzusunda məruzəsi dinlənilib. Məruzədə süni intellekt texnologiyalarının inkişafı fonunda meydana çıxan müasir hüquqi məsələlər, süni intellektin hüquq subyektliliyi və onun tanınması problemləri, habelə bu sahədə görülməli işlər geniş təhlil edilib.

Agentliyin tabeliyindəki Respublika Elmi-Texniki Kitabxanasında **“Süni intellekt və fizika”** mövzusu ilə maarifləndirici tədbir keçirilib və **1-7 oktyabr** tarixlərində Bakı Ekspo Mərkəzində keçirilmiş XI Beynəlxalq Kitab Sərgisi çərçivəsində süni intellektə aid kitab və jurnalların sərgisi təşkil olunub.

9-10 dekabr tarixlərində Bakıda Agentliyin və ÜƏMT-nin birgə təşkilatçılığı ilə **“Əqli mülkiyyət və süni intellekt”** mövzusunda iki günlük beynəlxalq konfrans keçirilib. Konfransda əsas məruzəçi kimi Agentliyin İdarə Heyətinin sədri “Süni intellektin əqli mülkiyyətdə istifadəsi: riyazi köklərdən praktiki və fəlsəfi-hüquqi aspektlərədək” mövzusunda çıxış edib.

ÜƏMT-nin yüksək səviyyəli nümayəndəsinin, Avrasiya Patent İdarəsinin prezidentinin, Koreya, Yaponiya və Fransa patent ofislərinin mütəxəssislərinin süni intellekt və əqli mülkiyyət siyasəti, süni intellekt ilə əlaqəli ixtiraların patentləşdirilməsi (süni intellekt vasitəsilə və süni intellekt tərəfindən yaradılan əqli mülkiyyət obyektləri predmetləri), patent sistemində süni intellektin alət kimi tətbiqi, ekspertiza və idarəetmə proseslərində süni intellektdən istifadə, süni intellekt üzrə əqli mülkiyyət siyasəti: patent müəllifliyi (ixtiraçılığı) və hüquq sahibliyi mövzularında məruzələri dinlənilib və müzakirələr keçirilib.

Bununla yanaşı, **süni intellektin praktiki tətbiqi** məqsədilə Avrasiya Patent İdarəsi ilə birlikdə patentləşdirmənin əsas proseslərinin avtomatlaşdırılmasına və intellektual dəstəklənməsinə yönəlmiş süni intellekt texnologiyalarının tətbiqi həllərinə dair işlər aparılıb və bütün həllər Agentliyin daxili informasiya sistemləri ilə inteqrasiya nəzərə alınmaqla hazırlanır.

İnfrastrukturun təkmilləşdirilməsi və institusional dəyişikliklər çərçivəsində bir neçə ildir ki, 24/7 rejimində fəaliyyət göstərən “Patentlərə, Əmtəə Nişanlarına Açıq Hədəf” (PƏNAH) rəqəmli informasiya sistemi daha da təkmilləşdirilib. Patentləşdirilmiş və qeydiyyata alınmış əqli mülkiyyət obyektlərinə dair məlumatlara (ixtiraçı, patent sahibi, ixtiranın, faydalı modelin və sənaye nümunəsinin adı, iddia sənədlərinin ilkinlik tarixləri, patentlərin qüvvədə olma müddətləri, əmtəə nişanlarının ilkinlik tarixləri, qeydiyyat tarixləri, qeydiyyat haqqında şəhadətnamələrin verilmə tarixləri və qüvvədə olma müddətləri, hüquq sahibləri, coğrafi göstəricilərin qeydiyyata alındığı

tarixlər və onlardan istifadəyə hüquqları olan hüquqi və ya fiziki şəxslər barədə və s. məlumatlar) əlçatanlığı təmin edən Sənaye Mülkiyyəti Obyektlərinin Reyestrinə ("Açıq reyestrlər"ə) **52300**-dən çox sənaye mülkiyyəti obyektini (ixtira, faydalı model, sənaye nümunəsi, əmtəə nişanı, coğrafi göstərici) barədə məlumat daxil edilmişdir. Bu da şəffaflığın təmin olunması baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Hər kəs "açıq reyestrlər"ə maneəsiz və ödəniş etmədən daxil olaraq patentlər və əmtəə nişanları barədə məlumatları əldə edə bilər.

Agentlik Avrasiya Patent Təşkilatı (APT) ilə birgə PƏNAH rəqəmli informasiya sisteminin ÜƏMT-nin İPAS sistemində inteqrasiya olunması üçün xüsusi layihə icra etmişdir.

APT ilə əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən digər layihə Avrasiya patentlərinin alınması üçün iddia sənədlərinin verilməsinin avtomatlaşdırılması ilə bağlıdır. PƏNAH-ın Avrasiya Patent İdarəsinin Online (elektron) sisteminə inteqrasiyası nəticəsində Azərbaycanda yaşayan və fəaliyyət göstərən bütün iddaçılar Avrasiya patentinin alınması üçün iddia sənədlərini PƏNAH sistemi vasitəsilə Avrasiya Patent İdarəsinə göndərə biləcəklər. Bu layihə MDB məkanında ilk olaraq Azərbaycanda icra olunur.

Beləliklə, PƏNAH rəqəmli informasiya sistemi vasitəsi ilə tətbiq edilən "**vahid pəncərə**" və "**istənilən yerdən xidmətə əlçatanlıq**" prinsipi açıqlığı, operativliyi və şəffaflığı təmin etmiş, əqli mülkiyyət üzrə göstərilən dövlət xidmətlərinin səmərəsini və səviyyəsini əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltmişdir.

MDB məkanında ilk olaraq ixtira, faydalı model və sənaye nümunələrinə dair iddia sənədlərinin **3D formatında** qəbulu uğurla davam etdirilir.

Agentlikdə bir neçə il əvvəl yaradılmış "Çağrı Mərkəzi"ne hesabat dövründə **23** minə yaxın müraciət daxil olmuşdur.

Əqli mülkiyyət sahəsində normativ hüquqi baza. Əqli mülkiyyətin ölkənin sosial - iqtisadi inkişafında əhəmiyyəti nəzərə alınaraq 2025-ci ildə bu sahədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə xüsusi diqqət yetirilib. Ölkəmizin ÜƏMT-nin "Patent hüququ Müqaviləsi"ne qoşulmasını təmin etmək məqsədilə "Patent haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişiklik edilməsi barədə Agentlik tərəfindən hazırlanmış Qanun layihəsi Milli Məclisdə birinci oxunuşda qəbul edilmişdir. Qanun layihəsinin qəbul edilməsi nəticəsində ixtira və patent fəallığı artacaq; patent alınması ilə bağlı prosedurlar sadələşdiriləcək, iddia sənədlərinin ekspertiza müddəti əhəmiyyətli dərəcədə azalacaq; ixtira, faydalı model və sənaye nümunəsinin müəlliflərinə ödənilməli olan qonorarın məbləği artacaq.

"Əqli mülkiyyət hüquqlarının təminatı və piratçılığa qarşı mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Qanun layihəsi rəy və təkliflərin bildirilməsi üçün aidiyyəti dövlət orqanlarına (qurumlarına) göndərilmişdir.

Əqli mülkiyyət mədəniyyətinin formalaşdırılması. Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Əqli mülkiyyət hüququ kafedrasının və Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində Əqli mülkiyyət kafedrasının filiallarının işinin gücləndirilməsi hesabat ilində də Agentliyin diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Agentliyin 30-dək mütəxəssisi universitetlərdə əqli mülkiyyətin müxtəlif istiqamətləri üzrə kadr hazırlığı işinə cəlb olunmuşdur. Bakı Dövlət Universitetində "Əqli mülkiyyət hüququ" fənni, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində isə **8** istiqamət üzrə əqli mülkiyyətə aid fənlər tədris olunur. 2025-ci ildə Agentlikdə **10** tələbə magistr dissertasiyalarını uğurla müdafiə etmişdir.

Agentliyin Aparatının və tabeliyində olan qurumların **8** nəfər əməkdaşı ÜƏMT Akademiyasının distant təhsil və ixtisasartırma kurslarında iştirak edərək ixtisaslarını artırmışlar.

Hesabat ilində **6** ali məktəbdə (Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Azərbaycan Tibb Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Akademiyası, Bakı Ali Neft Məktəbi) müəllimlər, elmi-tədqiqat institutlarının mütəxəssisləri, o cümlədən ixtiraçılar, tələbələr və digər maraqlı şəxslər üçün ixtiraçılıq və patent analitikası, patent ailələri, sənaye mülkiyyəti obyektlərinin ekspertizası və patentləşdirilməsi, ixtira

fəaliyyətinin stimullaşdırılması, texnologiyaların kommersiyalaşdırılması və transferi mövzularında seminar və təlimlər keçirilmişdir.

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA) təşkilati dəstəyi ilə Lənkəran və Siyəzən rayonlarında sahibkarlarla keçirilən maarifləndirici görüşlərdə isə əmtəə nişanları və coğrafi göstəricilərin qeydiyyatı, qorunma müddətləri, hüquqların ötürülməsi, onlardan qanuni istifadənin hüquqi əsasları və qeyri-qanuni istifadə hallarının qarşısının alınması sahəsində Agentliyin səlahiyyətləri daxilində həyata keçirilən tədbirlər barədə ətraflı məlumat verilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Biznes mühiti və beynəlxalq reytinglər üzrə Komissiyanın nəzdində yaradılmış Agentliyin rəhbərlik etdiyi “Əqli mülkiyyət məsələləri üzrə Xüsusi İşçi Qrupu” tərəfindən beynəlxalq reytinglərdə ölkəmizin mövqeyinin yaxşılaşdırılmasına və əqli mülkiyyətlə əlaqəli sahələr barədə məlumatlılığın artırılmasına dəstək davam etdirilmiş, Komissiya tərəfindən əqli mülkiyyət məsələlərinə dair digər işçi qrupları arasında koordinasiya işi aparılmış, habelə onların ÜƏMT-nin müvafiq aidiyyəti strukturları ilə əlaqələri təşkil edilmişdir.

Beynəlxalq reyting. 139 ölkənin iqtisadiyyatını əhatə edən və innovasiya fəaliyyətinin potensialı, səmərəliliyi və çərçivə şərtlərinə dair təxminən **80** indikator-göstərici əsasında tərtib olunmuş “**Global İnnovasiya İndeksi - 2025**”də Azərbaycan “Mənşəyinə görə patent müraciətləri” indikator-göstəricisi üzrə **57-ci** yerdədir. Bu göstərici üzrə Moldovanı (**64-cü yer**), Tacikistanı (**77-ci yer**) və Ermənistanı (**79-cu yer**) qabaqlayıraq (qeyd edilən indikator-göstərici üzrə **Azərbaycan və Gürcüstan 53-58-ci** yerlər qrupunda qərarlaşaraq Cənubi Qafqazda liderliyi bölüşürlər).

“Mənşəyinə görə faydalı modellər” və ya “kiçik patentlər” indikator-göstəricisi üzrə **38-ci** pilləni tutmuşuq.

Patent analitikası və ölkənin texnoloji profili (landşaftı). 2024-cü ilin yekunlarının təhlilinə əsasən ölkədə 2024-cü ildə rezidentlərin qüvvədə olan ixtira patentlərinin böyük hissəsi ÜƏMT-nin Beynəlxalq Patent Təsnifatı üzrə “Kimya və metallurgiya” bölməsinə - 159 və ya 42.8%, “Tikinti və dağ-mədən işi” bölməsinə - 58 və ya 15.6%, “İnsanın həyati tələbatlarının təmin edilməsi” bölməsinə - 55 və ya 14.8%, “Fizika” bölməsinə” 34 və ya 9.2% aiddir.

Qorunma müddəti bitməmiş prioritet ixtiraların kommersiyalaşmasına və tətbiqinə dair Agentlik tərəfindən təhlillər aparılmış, ixtira patentləri üzrə hazırlanmış izahlı arayış və ixtiraların kommersiyalaşdırılması barədə təkliflər aidiyyəti dövlət qurumlarına göndərilmişdir.

“İxtiraçılıq fəaliyyətinin stimullaşdırılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 15 iyun tarixli 1716 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə PCT beynəlxalq sistemi vasitəsilə **1** (bir) ixtiranın və **1** (bir) faydalı modelin patentləşdirilməsi üçün beynəlxalq iddia sənədinin Agentlik vasitəsilə ÜƏMT-nin Beynəlxalq Bürosuna göndərilməsi, iddia sənədi üzrə Beynəlxalq Axtarış Orqanı tərəfindən axtarışın aparılması, o cümlədən iddia sənədinin və beynəlxalq axtarış hesabatının dərc edilməsinə görə iddiaçılar tərəfindən çəkilən xərclərin (sübutedicilərin əsasında) 50 (əlli) faizi 2025-ci ildə dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilmişdir.

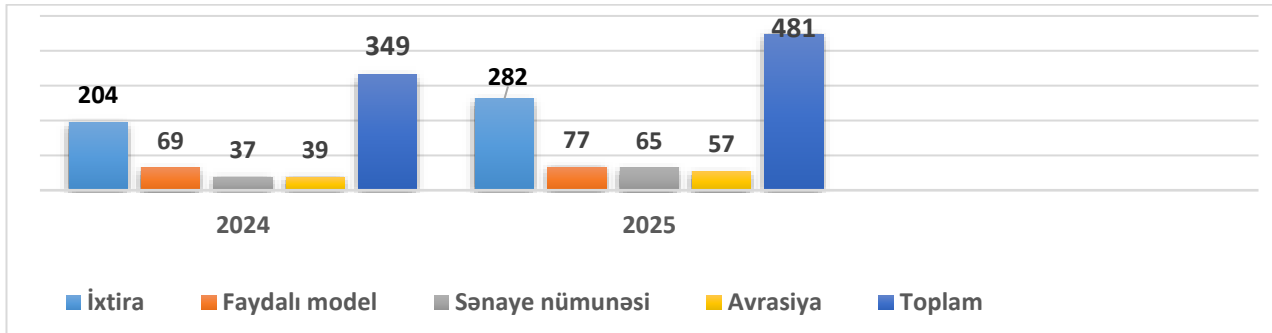
Texnologiyaların kommersiyalaşdırılması və transferi. Bu istiqamətdə aparılan işlər çərçivəsində kommersiyalaşma potensialı olan **500** ixtira, **173** faydalı model, **130** sənaye nümunəsi və **501** startap layihəsi barədə məlumatlar sistemləşdirilərək Agentliyin vahid məlumat bazasına daxil edilmişdir. Sənaye və aidiyyəti dövlət qurumları, tədqiqat mərkəzləri, biznes inkubatorları ilə əməkdaşlığın real nəticələr verməsi məqsədilə altı qurumda görüşlər keçirilib və dəyərləndirilməsi üçün onlara təkliflər verilib, **6** kommersiya yüklü patentlərin pasportları hazırlanıb.

Sənaye mülkiyyəti sahəsində dövlət xidmətləri. 2025-ci ildə ixtira, faydalı model və sənaye nümunəsinin patentləşdirilməsinə dair Agentliyə **481** iddia sənədi (2024-cü ildə **349** iddia sənədi), o cümlədən ixtiraya aid **282** (2024-cü ildə **204**), faydalı modelə aid **77** (2024-cü ildə **69**), sənaye nümunəsinə aid **65** (2024-cü ildə **37**) və Avrasiya patentinin alınması üçün **57** (2024-cü ildə **39**) iddia sənədi daxil olmuşdur. Beləliklə, patentlərin alınması ilə bağlı daxil olmuş iddia sənədlərinin sayı 2024-cü illə müqayisədə 2025-ci ildə ixtira üzrə - **38.2%**, faydalı model üzrə - **11.6%**, sənaye

nümunəsi üzrə **76%**, Avrasiya patenti üzrə - **46%** artmışdır ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə **37.8%** çoxdur (Cədvəl 1-də illər üzrə ixtira fəallığına dair məlumatlar verilmişdir):

Cədvəl 1

İxtira, faydalı model və sənaye nümunələrinə patent alınması üçün 2024-2025-ci illərdə daxil olan iddia sənədlərinin sayı (ixtira fəallığı)

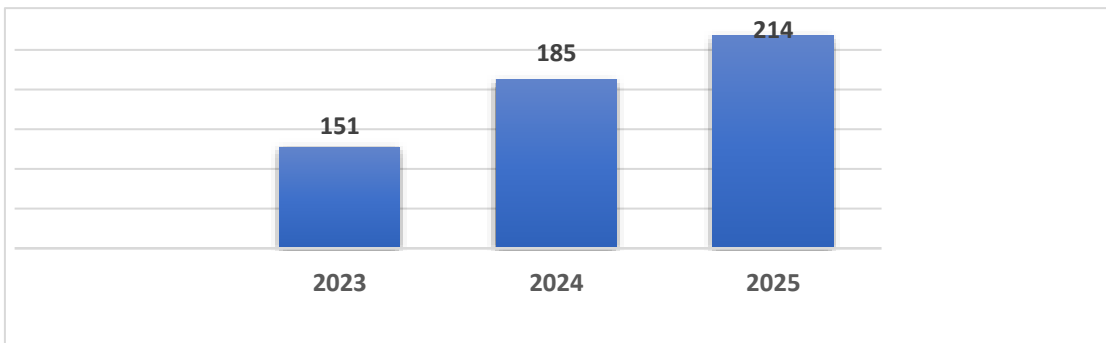

PCT beynəlxalq sistemi vasitəsilə patent alınması məqsədilə ÜƏMT-nin Beynəlxalq Bürosuna göndərilməsi üçün ixtira və faydalı modelə aid **20** (2024-cü ildə **8**) iddia sənədi daxil olmuşdur.

2025-ci ildə **214** patent (2024-cü ildə 185), o cümlədən ixtiraya dair **137** (2024-cü ildə **128**), faydalı modelə aid **57** (2024-cü ildə **43**) və sənaye nümunələrinə aid **20** (2024-cü ildə **14**) patent verilib ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə **15.7%** çoxdur (Cədvəl 2).

Cədvəl 2

2023-2024-2025-ci illərdə patent fəallığı
(İxtira, faydalı model və sənaye nümunələrinə verilən patentlərin sayı)

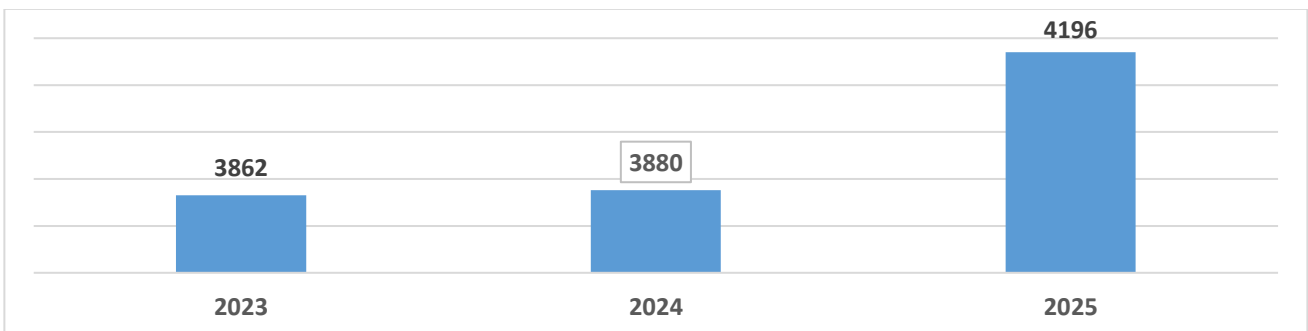

Beləliklə, 2025-ci ildə ixtira fəallığı 2024-cü illə müayisədə 37,8%, patent fəallığı isə 15,7% artmışdır.

Əmtəə nişanlarının qeydiyyatı ilə bağlı daxil olan iddia sənədlərinin sayı **4196** (2024-cü ildə **3880**) olmuşdur (Cədvəl 3):

Cədvəl 3

Əmtəə nişanlarının qeydiyyatı ilə bağlı daxil olan iddia sənədlərinin sayı
(2023-2024-2025-ci illər üzrə)

Əmtəə nişanlarının beynəlxalq mühafizəsinə dair Madrid Sazişi və ona dair Protokol üzrə Azərbaycan Respublikasında beynəlxalq əmtəə nişanlarına mühafizə verilməsi üçün **3362** bildiriş daxil olmuşdur.

2025-ci ildə dövlət reyestrində **3100** əmtəə nişanı qeydiyyatata alınmışdır (2024-cü ildə **2844**).

Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar sahəsində dövlət xidmətləri. Hesabat ilində **512** müəllif-hüquq sahibinin (2024-cü ildə **346** hüquq sahibi) **900** əsəri və ifası (2024-cü ildə **660**) qeydiyyatdan keçirilmişdir. O cümlədən elektron qaydada qeydiyyatdan keçirilmiş əsərlərin sayı **660** (2024-cü ildə **543**), kompüter proqramlarının sayı **43** (2024-cü ildə **32**), ədəbi əsərlərin sayı **370** (2024-cü ildə **197**), elmi əsərlər və dərs vəsaitlərinin sayı **111** (2024-cü ildə **75**), mətnli və mətnsiz musiqi əsərlərinin sayı **209** (2024-cü ildə **138**) və ifaların sayı **37** olmuşdur.

Əsərlərin rəsmi qeydiyyatının tətbiq edildiyi 1996-cı ildən 2025-ci il dekabrın 30-u tarixinədək **17128** əsər və əlaqəli hüquqların obyektləri, o cümlədən **2722** əsər elektron qaydada qeydiyyatdan keçirilmişdir.

Ümumi Daxili Məhsulda (ÜDM) kreativ sənayenin payı. Ölkənin Ümumi Daxili Məhsulunda (ÜDM-də) müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlara əsaslanan sənayenin (kreativ industriyanın) payı 2003-cü ildən başlayaraq Agentlik (o vaxt Müəllif Hüquqları Agentliyi) tərəfindən araşdırılır, nəticələr təhlil olunur və hər il müvafiq hökumət strukturlarına çatdırılır.

Azərbaycanın bu sahədə fəaliyyəti və qazandığı təcrübə ÜƏMT tərəfindən dəstəklənir. Hələ 2024-cü il 2-3 dekabr tarixlərində Bakıda Agentliyin və ÜƏMT-nin birgə təşkilatçılığı ilə “Kreativ iqtisadiyyat: data modeli, ölçülməsi və əqli mülkiyyət” mövzusunda beynəlxalq regional seminar keçirilmişdir. ÜƏMT-nin yeni CEDM - Kreativ İqtisadiyyatın Data (məlumat) modelinin tətbiqinə dair pilot layihəsinin icrasına başlayan ilk ölkələr sırasına ölkəmiz də qoşulmuşdur. ÜƏMT-nin Müəllif hüquqları və kreativ sənayələr bölməsinin direktor müavini Dimiter Qançevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin, habelə Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstan əqli mülkiyyət ofislərinin nümayəndələrinin iştirakı ilə kreativ iqtisadiyyatın aktual məsələlərinin müzakirəsinə həsr olunmuş tədbirdə irəli sürülən təkliflər bu gün də aktuallığını saxlayır və onların reallaşdırılması istiqamətində fəal iş aparılır.

Müəllif-hüquq sisteminin mühüm inteqrativ (cəm) göstəricisi olan kreativ sənayenin ÜDM-dəki payı 2025-ci ildə də ölkənin milli iqtisadiyyatının strukturu və statistikasına nəzərə alınmaqla ÜƏMT-nin müvafiq Metodiki Təvsiyələrinə uyğun araşdırılmışdır. Nəticələr təhlil olunarkən ölkənin rəsmi statistika materiallarından, dövlət büdcəsinin hesabat göstəricilərindən və ekspert qiymətləndirmələrindən istifadə olunmuşdur.

Hesablamalara görə, kreativ industriyanın ÜDM-dəki payının həcmi 2025-ci il 1 yanvar tarixinə **6875,9 mln. manat** olmuşdur ki, bu da 2024-cü illə müqayisədə **3,9%** çoxdur.

Beləliklə, 2025-ci ilin 1 yanvar tarixinə olan vəziyyətə görə ölkənin ÜDM-də kreativ sənayenin payı **5,3%** (2024-cü il 1 yanvar tarixinə **5,2%**) təşkil edir ki, bu da inkişaf etmiş ölkələr səviyyəsindədir.

Kollektiv idarəetmə təşkilatlarına metodiki dəstəyin göstərilməsi. Hesabat ilində müəlliflərin və əlaqəli hüquq sahiblərinin əmlak hüquqlarını kollektiv əsasda idarə edən ictimai birliklərə metodiki dəstək və onların fəaliyyətinə müəllif-hüquq qanunvericiliyi baxımdan nəzarət davam etdirilmişdir.

Audiovizual əsərlərdən istifadəyə görə “Azərbaycan Kinorejissorlar Gildiyası” İctimai Birliyi tərəfindən **205516** manat, musiqili əsərlərdən istifadəyə görə “Müəllif Hüquqları Uğrunda” İctimai Birliyi tərəfindən **47277** manat, ifaçılar və fonogram istehsalçıları üçün “Rəqəmli və Audiovizual Yayım Sənayesi” İctimai Birliyi tərəfindən **149771** manat və musiqili əsər müəllifləri üçün “Azərbaycan Müəllifləri” İctimai Birliyi tərəfindən **20000** manat qonorar yığılmışdır.

Əqli mülkiyyət hüquqlarının təminatı. Hesabat ilində pozulmuş müəlliflik hüquqlarının bərpasına köməklik göstərilməsi barədə **7** yazılı müraciət müsbət həll edilmiş, əmtəə nişanlarından qanunsuz istifadə ilə bağlı **100**-dək müraciət üzrə rəylər hazırlanaraq tədbir

görülməsi üçün aidiyyəti dövlət orqanına göndərilmişdir. Agentliyin nümayəndələri əqli mülkiyyət məsələləri ilə bağlı müxtəlif məhkəmə instansiyalarında keçirilmiş **90**-dan çox iş üzrə **190**-dək məhkəmə iclasında iştirak etmişlər. Hər bir iş üzrə ekspert rəyi təqdim edilmişdir.

İxtira, faydalı model və əmtəə nişanlarına aid məsələlərə dair inzibati məhkəmələrdə cavabdeh qismində Agentliyə qarşı qaldırılmış **19** iddia tələbindən **18-i** rədd edilmişdir.

Sənaye mülkiyyətinin mühafizəsi sahəsində mübahisələrə baxan Apellyasiya Şurasına hesabat ilində **335** müraciət (2024-cü ildə **269** müraciət) daxil olmuşdur. Apellyasiya Şurasında **294** işə (2024-cü ildə **271** iş) baxılmış, əmtəə nişanlarına dair **139** iş (2024-cü ildə **121** iş) üzrə etiraz ərizəsi təmin edilmiş, **48** iş (2024-cü ildə **43** iş) üzrə ərizə qismən təmin edilmişdir. **86** iş (2024-cü ildə **86** iş) üzrə ərizə rədd edilmiş, **25** ərizə (2024-cü ildə **17** ərizə) baxılmamış saxlanılmış və **5** ərizə (2024-cü ildə **4** ərizə) verilməmiş hesab edilmişdir.

Əqli mülkiyyət sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq. Hesabat ilində ÜƏMT, Avrasiya Patent Təşkilatı və ayrı-ayrı ölkələrin əqli mülkiyyət ofisləri ilə əlaqələr davam etdirilmiş, beynəlxalq müqavilə və sazişlərdən irəli gələn öhdəliklərin icrası istiqamətində tədbirlər həyata keçirilmişdir.

8-17 iyul tarixlərində ÜƏMT üzv dövlətlərinin Assambleyalarının 66-cı iclasında Bern İttifaqı İcraiyyə Komitəsinin daimi üzvü seçilmiş **40 dövlət sırasında Azərbaycan** da yer almışdır. Ölkəmiz həmçinin 2027-ci ildə keçiriləcək Baş Assambleyanın növbəti sessiyasının bağlanışınadək olan dövr üçün ÜƏMT-nin ən vacib rəhbər orqanlarından olan **Koordinasiya Komitəsinə 194 ölkə arasından daimi üzv seçilmiş 83 dövlətdən biridir.** Həmin dövrdə Azərbaycan Proqram və Büdcə Komitəsində təmsil olunacaq **53** dövlət sırasında da yer almışdır. ÜƏMT-nin Assambleyalarının vəzifəli şəxslərinin seçkilərində isə **Azərbaycan Əqli Mülkiyyət Agentliyinin rəhbəri 118** üzv dövlətin təmsil olunduğu ÜƏMT-nin Müəllif hüquqları Müqaviləsi Assambleyasının sədri seçilib. Beləliklə, Azərbaycan BMT-nin ən böyük qurumlarından biri olan ÜƏMT-nin 3 böyük komitəsində təmsil olunur və onun ən vacib assambleyasından birinə rəhbərlik edir.

21 aprel tarixində Avrasiya Patent Təşkilatı (APT), Rusiya Federasiyası Əqi Mülkiyyət üzrə Federal Xidməti (ROSPATENT), Rusiya "Ali İqtisadiyyat Məktəbi" Milli Tədqiqat Universitetinin UNESCO-nun Müəlliflik hüququ, əlaqəli, mədəni və informasiya hüquqları üzrə kafedrası və Rusiya Dövlət Əqli Mülkiyyət Akademiyasının birgə təşkilatçılığı ilə Moskvada keçirilmiş "Əqli mülkiyyətin harmoniyası və ritmləri" mövzusunda "Автор/Author - 2025" V Beynəlxalq elmi-praktiki konfransda Agentliyin İdarə Heyətinin sədri "Əqli mülkiyyətin melodiya, harmoniya və ritmlərinin başında yaradıcılıq durur" adlı məruzə ilə çıxış edərək musiqi əsərinin hüquqi qorunmasının nəzəri aspektlərinin analizini vermiş və bu sahədə müxtəlif yanaşmaları təhlil etmişdir.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasına səfəri çərçivəsində "Azərbaycan Respublikasının Əqli Mülkiyyət Agentliyi ilə Çin Xalq Respublikasının Milli Əqli Mülkiyyət Administrasiyası arasında Anlaşma Memorandumu" və "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qazaxıstan Respublikası Hökuməti arasında sənaye mülkiyyətinin mühafizəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş" imzalanmışdır.

2 sentyabr tarixində Agentlikdə ABŞ Ticarət Nazirliyinin Ticarət Hüququnun İnkişafı Proqramının (CLDP) nümayəndələri ilə əqli mülkiyyət sahəsində əməkdaşlığa dair fikir mübadiləsi aparılmış, **14-15 oktyabr tarixlərində** Aşqabad şəhərində Agentliyin sədrliyi ilə Avrasiya Patent Təşkilatının (APT) İnzibati Şurasının hibrid formatda 47-ci (növbəti 32-ci) iclası keçirilmişdir (**2027-ci** ilədək APT-nin İnzibati Şurasına Agentliyin İdarə Heyətinin rəhbəri sədrlik edəcək).

1 noyabr tarixində Agentliyin İdarə Heyətinin üzvü "Konstitusiya və Suverenlik İli" çərçivəsində Almaniyanın Köln şəhərində "Azərbaycan və Avropa arasında süni intellekt və enerji mübadiləsinin perspektivləri" mövzusunda Avropada Yaşayan Azərbaycanlı Mühəndislərin II Forumunda iştirak və məruzə ilə çıxış etmişdir.

Nəzarət markalarının tətbiqi. Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar obyektlərinin (audiovizual əsər, fonogram, kompüter proqramı, məlumat toplusu, kitab) nüsxələrinə yapışdırılmaq üçün nəzarət markalarının tətbiqi sahəsində işlər davam etdirilmişdir. Hesabat ilində statistik

məcmuələrin nüsxələrinə yapışdırılması üçün Dövlət Statistika Komitəsinin sifarişi ilə **4005** nəzarət markası çap edilərək təhvil verilib.

Nəzarət markasının tətbiqinə başlanıldığı 2016-cı ildən 2025-ci il dekabrın 30-u tarixinədək hüquq sahiblərinin sifarişləri əsasında Agentlik tərəfindən çap edilib təhvil verilmiş nəzarət markalarının ümumi sayı **571 787** olmuşdur.

Beynəlxalq standart eyniləşdirmə nömrələrinin verilməsi. 2025-ci ildə ISBN (International Standard Book Number - kitabın beynəlxalq standart eyniliyini müəyyən edən seriya nömrəsi) üzrə Beynəlxalq Agentliyin Azərbaycan Respublikası üzrə Milli Mərkəzi tərəfindən **612**, İSSN (International Standard Serial Number - Beynəlxalq standart seriya nömrəsi) Milli Mərkəzi tərəfindən **24** və "Qlobal Əməkdaşlıq və Analitik Araşdırmalar" İctimai Birliyi tərəfindən **22** seriya nömrəsi verilib.

Əqli mülkiyyətə dair nəşrlər. 2025-ci ildə Agentlik tərəfindən K.İmanovun müəllifliyi ilə Azərbaycan, ingilis və rus dillərində 10 kitab və broşur nəşr olunaraq ixtiraçılar, patent sahibləri, müəlliflər, hüquqşünaslar, tədqiqatçılar, tələbələr və əqli mülkiyyətlə maraqlanan digər şəxslər arasında pulsuz paylanmışdır.

Nəşrlər aşağıdakılardır:

"Əqli mülkiyyətin melodiya, harmoniya və ritmlərinin başında yaradıcılıq durur;

"Творчество рождает мелодию, гармонию и ритмы интеллектуальной собственности";

"Использование искусственного интеллекта в интеллектуальной собственности: от математических истоков к практическим и философско-правовым аспектам";

"Use of Artificial Intelligence in Intellectual Property: From Mathematical Origins to Practical and Philosophical-Legal Aspects";

"Yaradıcılığı həyat tərzimizə çevirək";

"Qədim mətnlər və klassik mənbələr erməniçilik saxtakarlıqlarını və uydurmalarını ifşa edir və ya Azərbaycan əraziləri haqqında etno-coğrafi hay-erməni hiylə və fitnələri";

"Древние тексты и классические источники разоблачают армянские фальсификации и измышления или этно-географические армяно-хайские инсинуации и провокации в отношении территорий Азербайджана";

"Ancient texts and classical sources expose Armenian falsifications and fabrications, or ethno-geographical anti-Armenian tricks and intrigues about Azerbaijani territories";

"Kommersiya potensialı patentlər və onların tətbiq imkanları";

"Erməni saxtakarlıqları və mənimsəmələrinin antologiyası".

Erməni saxtakarlıqlarının və erməni plagiatçılığının ifşası. Erməni saxtakarlıqlarının ifşasına dair Agentlik tərəfindən 2016-cı ildən başlayaraq **"Don bəzəyər də, ifşa edər də"** seriyasından kitab və broşurların nəşri davam etdirilmiş və hər il ənənəvi konfranslar keçirilmişdir.

23 Aprel - "Ümumdünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günü" münasibətilə ölkəmizdə hər il erməni saxtakarlıqlarının ifşasına həsr olunan və 2016-cı ildən başlayaraq **"Qədim mətnlər və klassik mənbələr erməni saxtakarlıqlarını və uydurmalarını ifşa edir..."** devizi altında silsilə mövzular üzrə tədbirlər keçirilir. Hesabat ilində Agentliyin və Qərbi Azərbaycan İcmasının birgə təşkilatçılığı ilə keçirilmiş konfrans həmin silsilədən "Qədim mətnlər və klassik mənbələr erməniçilik saxtakarlıqlarını və uydurmalarını ifşa edir və ya Azərbaycan əraziləri haqqında etno-coğrafi hay-erməni hiylə və fitnələri" mövzusunda həsr olunmuşdur. Konfransda Agentliyin İdarə Heyətinin sədri eyniadlı geniş məruzə etmiş və ekspertlərin çıxışları dinlənilmişdir.

Konfrans çərçəvəsində **"Azərbaycan Respublikasının Əqli Mülkiyyət Agentliyi və Qərbi Azərbaycan İcması arasında Anlaşma Memorandumu"** imzalanmışdır.

Azərbaycana məxsus folklor nümunələrinin və musiqilərin ermənilər tərəfindən mənimsənilməsi hallarına qarşı mübarizə hesabat ilində də ardıcıl olaraq davam etdirilmişdir.

Azərbaycanın xalq artisti Elmira Rəhimovanın ifa etdiyi **"İntizar"** mahnısı (musiqisi bəstəkar Nüşabə Muradovaya və sözləri şair Südabə Şəfaya məxsusdur) erməni musiqi nümunəsi kimi

Artash Asatryanın ifasında “Ter Hisus Ari” adı altında YouTube platformasında yerləşdirilərək, erməni ifaçı özünü söz və musiqi müəllifi kimi təqdim etmişdi.

Xalq artisti Brilliant Dadaşovanın ifa etdiyi musiqisi bəstəkar Güler Həsənovaya və sözləri şair Baba Vəziroğluna məxsus olan “Yeni il mahnısı” digər erməni müğənnisi Tigran Asatryanın ifasında “Qez Hamar” adı ilə YouTube-da yerləşdirilmişdi.

Erməni qarmon ifaçısı Qagik Stepanyan “Bəs nə deyim”, “Ay bəri bax”, “Niyə yox deyirsən” və “Güman yeri var” Azərbaycan mahnılarının musiqisindən istifadə edərək popuri hazırlayıb YouTube-da yerləşdirmiş, lakin mahnıların adlarını və müəlliflərini göstərməmişdi.

Erməni əsilli Kipr müğənnisi Ovik Dəmirçyan da musiqisi bəstəkar Ələkbər Tağıyevə, sözləri şair Mikayıl Müşfiqə məxsus olan “Qal, sənə qurban” mahnısını mənimsəyərək erməni mahnısı kimi yunan dilində “Hara gedir” adı altında oxumuş və YouTube platformasında yaymışdı.

Agentlik tərəfindən görülən tədbirlər nəticəsində növbəti erməni oğurluqlarının qarşısı alınmış, erməni ifaçılar Artash Asatryanın, Tigran Asatryanın, Qagik Stepanyanın və Ovik Dəmirçyanın erməni nümunələri kimi təqdim etdikləri yuxarıda göstərilən ifalar YouTube platformasından silinmişdir.

Vətəndaş müraciətlərinə baxılması. Agentliyin və onun tabeliyində olan qurumların rəhbərləri və vəzifəli şəxsləri tərəfindən müntəzəm olaraq vətəndaşların qəbulu keçirilmiş, onların qaldırdıqları problemlərin operativ şəkildə həll edilməsi üçün Agentliyin səlahiyyətləri çərçivəsində zəruri tədbirlər görülmüşdür.

Hesabat ilində Agentliyə vətəndaşlar tərəfindən **1112** müraciət (**944** müraciət elektron qaydada göndərilmişdir), müxtəlif orqanlardan (qurumlardan) isə aidiyyəti üzrə baxılması üçün **5** müraciət daxil olmuşdur. Müraciətlər əsasən müəllif hüquqları, əsərlərin qeydiyyatı, sənaye mülkiyyəti (ixtira, faydalı model, sənaye nümunəsi, əmtəə nişanı), dövlət qulluğu və kadr məsələləri, texnologiyaların kommersiyalaşdırılması və transferi, qonorar ödənişi, kitabların nüsxələrinə nəzarət markalarının alınması və s. məsələlərə aid olmuşdur.

Müraciətlərdən **855**-i müsbət və **7**-i qismən həll edilmiş, **200** müraciətlə bağlı müvafiq izahat verilmiş, **7** müraciət baxılması üçün aidiyyəti orqanlara (qurumlara) göndərilmiş, **29** müraciət əsassız sayılmışdır. Qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada **18** müraciət üzrə icra davam etdirilir.

Hesabat ilində Agentliyin “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan xidmətləri göstərdiyinə və hüquqi hərəkətləri həyata keçirdiyinə görə dövlət büdcəsinə **232197** manat dövlət rüsumu köçürülmüşdür.

Agentlik tərəfindən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş xidmətlərin göstərilməsinə və digər işlərin yerinə yetirilməsinə görə 2025-ci ildə daxil olan xidmət haqlarının məbləği **5 402 890** manat, xərclər isə **3 720 381** manat olmuşdur. Əldə edilmiş **1 682 509** manat gəlir hesabına Agentliyin aparatının yerləşdiyi inzibati binada və onun tabeliyində olan Respublika Elmi-Texniki Kitabxanasının uzun illər təmir edilməmiş Gəncə filialı üçün ayrılmış xidməti və təsərrüfat otaqlarında təmir - bərpa işlərinin aparılması nəzərdə tutulur.